

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی
Regulation on Islamic Banking Liquidity Risk Management

مسؤل اجرایی و متولی	بخش بانکداری اسلامی
مالک پالیسی	مسئول بخش بانکداری اسلامی

تصویب شدہ توسط: ریئس عمومی د افغانستان بانک	مورخ	دارالانشاء هیئت عامل د افغانستان بانک
---	------	--

3	بخش الف: مقدمه
3	1. پس منظر (پس زمینه)
4	2. هدف
5	3. ساحه تطبيق چارچوب
5	بخش دوهم: مدیریت خطرات سیالیت
5	4. تعریف خطر سیالیت
7	5. مدیریت خطرات سیالیت
9	6. نظارت هئیت ریسه و مدیریت ارشد
10	7. استراتیژی خطر سیالیت
8	8. کمیته مدیریت دارایی ها و مسؤولیت/ کمیته سرمایه
13	گذار
14	9. روند مدیریت خطر سیالیت
14	10. سیستم مدیریت معلوماتی
11	11. تدابیر و نظارت خطرات سیال
16	
17	12. شاخص های هوشدار دهنده قبلی خطرات سیالیت
13	13. پلان های وجوه مالی برای حالات غیر مترقبه یا
17	Contingency Funding Plans
18	15. پیش بینی جریان نقد
19	16. نسبت و حدود سیالیت
21	17. کنترول داخلی
22	18. نظارت و گزارشدهی در مورد مواجه شدن به خطرات
22	19. نگهبان سند رهنمود در مورد مدیریت خطر سیالیت
23	20. تاریخ انفاذ این سند

جمهوری اسلامی افغانستان، د افغانستان بانک
مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

بخش الف: مقدمه

1. پس منظر (پیشنہ)

1.1 مقررہ ادارہ خطرات سیالیت بانکداری اسلامی (که منبع بنام مقررہ یاد میگردد) توسط د افغانستان بانک وضع و بحیث ادارہ خطرات سیالیت بر تمام نهادهای مالی اسلامی، نهادهای مالی که حائز بخش مکمل بانکداری اسلامی بوده یا واحد بانکداری اسلامی را دارند (که در مجموع بنام "بانک" یاد میگردند) و محصولات مالی اسلامی را در جمهوری اسلامی افغانستان ارائه میکنند، تنفیذ شده و قابل تطبیق میباشد.

1.2 داشتن چارچوب سالم برای ادارہ خطرات سیالیت برای بانکها مهم میباشد، زیرا عدم نگهداشت بیلانس شیت سیالیت (نقدینگی) میتواند بمعنی ناکامی بانک محسوب شود. دسترسی به منابع مالی بازار ها چه به شکل پرچون و یا تجاری باشد، بر اساس بیلانس شیت و یا خارج از بیلانس شیت باشد، بستگی به اعتماد بازار بالای بانک دارد. بیشترین بخش برنامه های سیالیت (نقدینگی) را شناسایی منابع مالی بازار که بانک به آن دسترسی دارد، دانستن ماهیت بازار ها، ارزیابی استفاده بازار فعلی و بالقوه بانک، و نظارت بازار برای علایم کاهش اعتماد تشکیل میدهد.

1.3 بخش دارایی های بیلانس شیت در مورد سیالیت معلومات ارائه میدهد که به مرور زمان آن میتوان نتیجه گیری کرد. معمولاً توانایی فروش دارایی های پول نقد بصورت منظم، در حالات نورمال و در حال تحت فشار تقریباً بین تمام بانک ها رایج میباشد، هر چند این تفاهم را میتوان به طریقه های مختلف اطلاع رسانی کرد.

1.4 خطر سیالیت ممکن است شامل خطر مستقل نیز گردد، بطور مثال اگر یک بانک نتواند که وجوه را از بانک خارجی که به بحران اقتصادی مواجه گردیده است، برگرداند.

2. هدف

2.1 هدف این رهنمود و محتویات آن که در سند هذا ارایه شده است عبارت از طرح اصول و چارچوب برای روشها، فعالیت ها و رهنمودهای اداره خطرات سیالیت میباشد تا برای بانکها پیشبرد اداره خطر سیالیت را رهنمایی نماید. چارچوب سیالیت برا مقاصد ذیل در نظر گرفته شده است:

2.1.1 حصول اطمینان از اینکه بانکها اداره نیرومند برای خطرات سیالیت دارند و همچنان اینکه بانکها از ساختار وجوه و ظرفیت کنترول مشکلات کوتاه مدت و متوسط مدت آگاهی دارند.

2.1.2 تصویب یک مدیریت و سنجش موثر و متداوم سیالیت برای بانک ها، و معرفی شیوه های بهتر بررسی موقف فعلی و آینده سیالیت بانکداری بانکها.

2.1.3 پاسخ دهی به نگرانی های سیالیت بانکها و بازار در مورد ظرفیت پاسخ دهی مکلفیت های بانکها از طریق پیشبینی های جریان بانکداری بانکها ارزیابی میگردد، و توانایی بانکداری بانک ها در زمان دسترسی به وجوه از مارکیت بویژه در شرایط تحت فشار اندازه گیری میکند.

2.2 اصولیکه در این رهنمود ارایه شده است باید رهنمود کلی را برای بانکها ارائه کند، و از تمام بانکها توقع میرود تاروش های را برای اداره و کنترول خطرات سیالیت انکشاف دهند که برای نیازمندی های تجاری، ظرفیت ها و همچنان منافع و ظرفیت مشتریان و سهامدارن شان مناسب باشد. این رهنمود اساساً در مورد اینکه اداره خطرات سیالیت باید چی را انجام دهد، معلومات ارایه میکند. بانک باید دارای حد اکثر

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

انعطاف پذیر باشد تا برنامه های را طرح ریزی نماید که نیاز مندی های خویش را در داخل همین چارچوب برآورده سازد.

3.3. ساحه تطبیق چارچوب

3.1 این مقررہ بتاسی از ماده 2.2 قانون بانکداری افغانستان منتشره جریده مؤرخ 1382/10/30 (مصادف با 2003/17/12) در رابطه با صلاحیت های د افغانستان بانک جهت تنظیم و نظارت از فعالیت بانکها در جمهوری اسلامی افغانستان ویا تعدیلات مربوط به قانون متذکره تهیه گردیده است.

3.2 پالیسی و اساسات رهنمودی که در این سند ارایه شده است، بالای تمام بانکهای قابل اجرا میباشد. از بانکها توقع میرود که این اساسات را با در نظر داشت اندازه، مغلق بودن، مشخصات خطرات و نوعیت فعالیتهای خویش تطبیق نماید.

بخش دوهم: مدیریت خطرات سیالیت (نقدینگی)

4. تعریف خطر سیالیت

4.1 خطر سیالیت عبارت از خطر بالقوه است که بانک ها نتوانند مسؤلیت های خویش را که ناشی از عدم توانایی دریافت وجوه یا سرمایہ انحلال بدون آنکه به هزینه و خسارات غیر قابل قبول مواجه شوند، برآورده سازند.

4.2 خطر سیالیت به دو کتگوری عمده تقسیم شده است: خطر سیالیت بازار و وجوه مالی، خطر سیالیت وجوه مالی عبارت است آنست که بانک نتواند نیازهای خویش را بصورت موثر در مورد جریان پولهای نقد جاری و آینده و نیازمندی های تضمینی آنرا بدون متاثر شدن فعالیت های روزانه و وضعیت مالی بانک، برآورده سازد. خطر سیالیت بازار خطر است که در آن بانک نمیتواند که یک وضعیت را با استفاده از قیمت

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

بازار بخاطر عمق بازار ناکافی یا اختلال در بازار جبران یا از بین ببرد.

4.3 خطر سیالیت میتواند ناشی از خطرات وجوه یا خطرات بازار باشد، و یا فکتورهای متعدد که از ترکیب این خطرات بوجود میآید، که آنرا میتوان به تغییرات بانکداری و یا روشهای سیستم ارتباط داد. بانک ممکن با خطر غیر مترقبه سیالیت که از سبب کشیدن و یا انتقال وجوه توسط دارنده حسابهای سرمایه گذاری و سپرده دهنده گان بنا بر دلایل متعدد بشمول کاهش اعتبار، خطر تغییر موقعیت تجارت، خطر عدم رعایت قانون شریعت و یا خطر موقف مواجه گردد. از نظر دارایی ها، بانک ممکن با موانع وجوه از اثر مشکلات در تمویل و سرمایه گذاری روبرو گردد، بگونه مثال، سقوط در ارزش دارای های بازار که برای تجارت و یا در کتاب بانکداری نگهداری شده است، عدم موجودیت دارایی نقد برای نگهداری صکوک و دیگر ابزارهای-شرعی، مشکلات در دارایی های تمویل اسلامی از اثر مشکلاتی مالی مشتری، و کاهش بزرگ در تعهدات توافق اعتبار. بانک ممکن با خطر سیالیت بیشتر از اثر ناکامی سیستم عملیاتی و معلوماتی شرکا، و یا از اثر مشکلات در پرداخت و سیستم حل از اثر پرداخت نا وقت و یا از اثر عدم پرداخت وجوه که باید پرداخت میشد، روبرو گردد.

4.4 در شرایط تحت فشار، تخریب سیالیت بازار ممکن بالای اسناد مشخص سیالیت تاثیر نماید و یا بخش وسیع دارایی های بازار را متاثر سازد. تمام سایر خطرات در بانک که به سیالیت تحت فشار می انجامد، بلاخره سبب ورشکستگی بانک میگردد. یک بانک ممکن به ناکامی روبرو گردد، در صورتیکه درآمد نقدی آن که از حسابات سرمایه ها و سپرده های جدید، پرداخت تمویل، فروش دارایی ها و انسجام وجوه جدید نتواند که مکلفیت پرداخت خروج نقد را مانند پول نقد اجباری ذخیره، کشیدن پول از حسابات سرمایه و سپرده ها، و هزینه فعالیت ها و پرداخت به اعتبار دهنده را برآورده نسازد.

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

4.5 از دیدگاه خطر سیالیت وجوه، بانک نمیتواند که قرض بر اساس سود از بازار بین بانکها و یا دیگر منبع اخذ نماید، همچنان اجازه ندارد که قرض خویش را به استثنای ارزش دست داشته اش، انتقال دهد. کمبود و یا عدم دستیابی به اسناد بهادار شرعی ممکن سبب افزایش این مشکلات گردد، که این امر سبب میشود تا بانک سطح بلند پول نقد و یا دارایی های غیر تولیدی را در بانکهای عرفی خویش نگهداری نماید. این عوامل اجرائت و رقابت اتحادیه محاسبه و تفتیش نهادهای مالی اسلامی را بمقایسه به تمویل بانکهای عرفی در چندین حوزه متاثر خواهد کرد.

5. مدیریت خطرات سیالیت (نقدینگی)

5.1 خطر سیالیت یک خطر جداگانه نمیشد، زیرا خطر تمویل بصورت ویژه نمی باشد و خطر سیالیت بیشتر اوقات از اثر خطرات مالی مانند خطر اعتبار، خطر بازار وغیره به وجود میاید. بگونه مثال، یک بانک با تمرکز دارایی ها خطر یاد شده را افزایش میدهد و غیره، در این حالت ممکن خطر سیالیت خویش را نیز افزایش دهد. همچنان تمویل بزرگ و یا تغییرات در میزان منافع/سود بصورت منفی موقف سیالیت بانک را متاثر میسازد. افزون بر آن، در صورتیکه مدیریت تاثیرات آغاز تجارت جدید یا تولید جدید را نادرست قضاوت نماید، خطرات ستراتیژیک بانک افزایش خواهد دید.

5.2 اداره خطر سیالیت نه تنها تحلیل بانکها را در مورد بیلانس شیت و خارج از ورق (داخل بودجه و بیرون از بودجه) را برای پیشبینی جریان پول نقد انجام میدهد، بلکه نیازهای تمویل که برآورده شده است، نیز مورد تحلیل قرار میدهد. تحلیل نیازهای تمویل شامل شناسایی تمویل بازار که بانک به آن دست رسی دارد، دانستن نوعیت آن بازارها، ارزیابی استفاده مارکیت در حال و آینده و نظارت علایم کاهش اعتماد بازار نیزمیشد.

مقررہ ادارۀ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

5.3 رسمیات و مغلق بودن روند ادارۀ که از آن خطرات برای ادارۀ خطرات سیالیت ایجاد گردیده است باید نوعیت، اندازه و مغلق بودن فعالیت های بانک را منعکس سازد. ادارۀ خطرات سالم سیالیت در تدبیر، نظارت و کنترول خطرات سیالیت برای مسؤولیت پذیری و اعتماد بانک مهم میباشد. بانک باید درک کامل از فکتورهای که سبب افزایش خطر سیالیت مگردد، داشته باشد و کنترول های کاهش دهی را برای آنها، تاسیس نماید.

5.4 دوازده اصل ذیل برای ادارۀ خطرات سیالیت در بانکها در مطابقت با فعالیت های تجاری شان و در چوکات خطرات ویژه، نقش مرکزی را ایفا مینمایند:

- 5.5.1 مسؤولیت هئیت عامل و مدیریت ارشد
- 5.5.2 استراتیژی خطر سیالیت
- 5.5.3 کمیته سرمایه گذاری (ALCO)
- 5.5.4 روند ادارۀ خطرات سیالیت
- 5.5.5 سیستم مدیریت معلوماتی
- 5.5.6 تدابیر و نظارت خطرات سیالیت
- 5.5.7 شاخص های هوشداردهی قبلی خطرات سیالیت
- 5.5.8 پلان احتیاطی وجوه
- 5.5.9 پیش بینی جریان نقد
- 5.5.10 نسبت و حدود سیالیت
- 5.5.11 کنترول داخلی
- 5.5.12 نظارت و گزارش دهی مواجه شدن به خطرات

6.1 پیش شرایط های لازم برای اداره موثر خطرات سیالیت متشکل از هئیت آگاه، مدیریت توانا، کارکنان متخصص مربوطه و سیستم ها و طرزالعمل های موثر میباشد. اساساً هئیت عامل مسؤولیت دارد که معلومات خطرات و ابزارهای که برای اداره خطرات سیالیت استفاده میشود، را بداند. هئیت باید اطمینان حاصل نماید که بانک دارای یک چارچوب لازمی را برای اداره خطرات سیالیت بوده و بانک توانایی مواجه شدن به سناریو های غیر متوازن سیالیت را دارا میباشد. بصورت کلی هئیت عامل یک بانک دارای مسؤولیت های ذیل میباشد:

6.1.1 تعیین مسیر ستراتیژیک بانک و سطح تحمل پذیری برای خطرات سیالیت

6.1.2 استخدام آمرین ارشد که ظرفیت اداره خطر سیالیت را داشته باشد و برای انجام امور مربوطه ایشان صلاحیت های مورد نیاز داده شود.

6.1.3 نظارت دوامدار از اجرات بانک و معلومات خطر سیالیت کلی بانک.

6.1.4 حصول اطمینان از اینکه خطر سیالیت شناسایی، اندازه، نظارت و کنترل شده است.

6.1.5 مدیریت ارشد مسؤولیت تطبیق طرزالعمل ها و پالیسی های سالم را با نظر داشت روند ستراتیژیک و خطرات مشخص شده توسط بورد (هئیت) بدوش دارد. برای نظارت موثر اداره سیالیت بصورت روزانه و دراز مدت، مدیریت ارشد باید فعالیت های ذیل را انجام دهند:

6.1.6 انکشاف و تطبیق طرزالعمل ها و راه کردهای که اهداف، مقاصد و تحمل پذیری خطرات بورد را در فعالیت های معیاری ارایه و کارمندان بانک آنرا بصورت درست فهمیده و با اهداف بورد مطابقت داشته باشد.

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

6.1.7 تطبیق خطوط صلاحیت و مسؤلیت های که از طرف بورد برای ادارہ خطرات سیالیت ایجاد شده است.

6.1.8 نظارت از تطبیق و مراقبت مدیریت معلومات و سایر سیستم های که خطر سیالیت بانک را شناسایی، اندازه، نظارت و کنترول مینماید.

6.1.9 ایجاد کنترول های موثر درونی بالای روند ادارہ خطرات سیالیت.

7 ستراتیژی خطر سیالیت (نقدینگی)

ستراتیژی خطر سیالیت که توسط بورد تعریف گردیده است باید پالیسی های مشخص را در مورد جوانب ادارہ خطر سیالیت بیان دارد، مانند:

7.1 ترکیب دارایی ها و بدهی ها: ستراتیژی باید ترکیب از دارایی ها و بدهی ها را برای نگهداری سیالیت معرفی نماید. خطر ادارہ سیالیت و ادارہ دارایی ها/بدهی ها با یکدیگر مدغم گردد تا از بلند رفتن هزینه که با اصلاح معلومات مسؤلیت دارایی ها از منفعت حد اکثر در افزایش سیالیت همراه میباشد، جلوگیری صورت گیرد.

7.2 تنوع و ثبات بدهی ها: تمرکز وجوه زمانی موجود میباشد که یک تصمیم واحد یا فکتور واحد احتمال این را داشته باشد که بصورت آنی مقدار زیاد وجوه خارج گردد. از آنجا که چنین حالت سبب افزایش خطر میشود، هئیت عامل و مدیریت ارشد باید در مورد منابع وجوه راهنمای های را مشخص نمایند و اطمینان حاصل کنند که بانک منابع متنوع وجوه برای نیازمندی سیالیت یومیه دارد. یک بانک زمانی در مقابل اوضاع سیالیت بازار بیشتر مقاوم خواهد بود، که بدهی هایش از منابع ثابت ناشی گردد. برای اینکه بصورت جامع ثبات بدهی ها/منبع وجوه را تحلیل کرد، بانک باید نکات ذیل را شناسایی نمایند:

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

7.2.1 بدهی های که در هر حالت نزد بانک باقی خواهد ماند.

7.2.2 بدهی های که بصورت تدریجی در صورت بوجود آمدن مشکلات از بین میروند، و

7.2.3 بدهی های که بصورت آنی با اشکار شدن علایم مشکلات از بین میروند.

7.3 دسترسی به بازار بین بانکی: بازار بین بانکی میتواند که منبع مهم برای سیالیت باشد. مگر، استراتیژی باید آنرا در نظر داشته باشد که در حالات بحرانی دسترسی به بازار بین بانکی میتواند که مشکل و پر هزینه باشد.

7.4 استراتیژی سیالیت باید در پالیسی سیالیت مستند گردد، و در تمام بخش های بانک در مورد آگاهی داده شود. استراتیژی باید بصورت متداوم بازرسی گردد، تا از معتبر بودن آن اطمینان حاصلگردد.

7.5 بانک باید پالیسی های سیالیت را که توسط مدیریت ارشد/ کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها (ALCO) پیشنهاد گردیده و هئیت عامل آنرا تصویب مینماید، تدوین نماید. در حالیکه جزئیات در بانکهای نظر به نوعیت تجارت شان متفاوت میباشد، عناصر کلیدی تمام پالیسی ها شامل موارد ذیل اند:

7.5.1 استراتیژی عمومی سیالیت بصورت کوتاه مدت و دراز مدت، اهداف و مقاصد مشخص مربوط به اداره خطر سیالیت، روند تدوین استراتیژی و سطح آن در داخل بانک که تصویب شده است.

7.5.2 نقش و مسؤلیت های انفرادی که اجراء اداره خطرات سیالیت را بشمول مدیریت ساختاری بیلانس شیت، نرخ گیر، بازاریابی، پلان های احتیاطی، مدیریت گزارش دهی، سیستم صلاحیت و مسؤلیت برای تصامیم سیالیت را انجام میدهد.

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

7.5.3 ساختار ادارہ خطرات سیالیت برای نظارت، گزارش دهی، و بازرسی سیالیت، ابزارهای ادارہ خطرات سیالیت برای شناسای، اندازه گیری، نظارت و کنترل خطر سیالیت (بشمول انواع حدود و نسبت سیالیت و همچنان تناسب آن برای ایجاد حدود و نسبت)

7.5.4 پلان احتیاطی برای مدیریت بحران سیالیت

7.6 برای موثریت بیشتر پالیسی سیالیت، این پالیسی باید همراہ تمام کارمندان ادارہ شریک گردد. هئیت و مدیریت ارشد/ کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها باید این پالیسی ها را حد اقل سال یک بار و زمانیکه در مشخصات جاری و یا آینده خطرات سیالیت بانک تغییرات مادی بمیان آید، بازرسی نمایند. این ممکن با در نظر داشت شرایط داخلی مانند تغییر تمرکز تجاری یا شرایط خارجی مانند تغییر در وضعیت اقتصادی به میان آید. بازرسی زمینه آنرا مساعد میسازد که پالیسی های سیالیت بانک را نظر به تجارب سیالیت بانک و انکشاف تجارت آنرا نیرومند سازد. هر نوع استثنات مهم و مکرر در پالیسی یک بارومتر (ابزار فشار سنج) مهم جهت اندازه گیری موثریت و یا تاثیرات بالقوه آن بالای معلومات خطر سیالیت بانک میباشد.

7.7 بانک باید طرزالعمل و رویکردهای مناسب را برای تطبیق پالیسی های سیالیت خویش ایجاد نماید. رهنمودهای طرزالعمل باید بصورت واضح مراحل و روندهای عملیاتی را که برای اجرای کنترل خطرات سیالیت بیان نماید. رهنمودها باید بصورت دوره ای بازرسی شده و تجدید شود تا فعالیتها، تغییرات جدید در روشهای ادارہ خطرات و سیستم ها در آن منعکس گردد.

8 کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها یا ALCO / کمیته سرمایه گذاری

8.1 مسؤلیت مدیریت کلی سیالیت بانک باید به یک گروپ مشخص تعیین شده در داخل بانک تفویض گردد. این امر

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

را میتوان با سپردن مسؤلیت به کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها که از مدیریت ارشد، بخش اجرایوی خزانه و اداره خطرات تشکیل شده است، اجرا کرد. مگر، بصورت معمول اداره خطرات سیالیت توسط کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها انجام میشود. معمولاً کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها از مدیریت ارشد از هر ساحه کلیدی بانک که خطرات سیالیت را بدوش دارند یا رهبری میکنند، تشکیل شده است. مهم است که این اعضا دارای صلاحیت کامل بالای واحدهای مسؤل باشند تا معاملات مربوط به سیالیت را اجرا نموده بتوانند، و تمام آوامر کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها به این واحدها بدون موانع رسیده بتوانند. کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی باید حد اقل بصورت ماهوار جلسه دایر نمایند. بصورت کلی مسؤلیت های کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها شامل انکشاف و نگهداری پالیسی ها و طرزالعمل ها مناسب اداره خطرات، سیستم گزارش دهی مدیریت معلومات، و نظارت برنامه ها میباشد. کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها معمولاً مسؤلیت های یومیه را به بخش خزانه بانک تفویض مینماید. مگر، کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها باید طرزالعمل ها مشخص و محدودیت های اداره فعالیت ها را به خزانه قبل از تفویض صلاحیت، ایجاد نماید.

8.2 از آنجایکه اداره خطرات سیالیت یک وظیفه تخنیکی میباشد و نیاز به دانش و تجارب تخصصی دارد، از این جهت مهم است که مدیریت ارشد/ کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی ها باید نه تنها دارای مهارت های مربوطه باشند، بلکه دارای دانش خوب از نوعیت و سطح خطر سیالیت که توسط بانک آنرا پیش بینی میگردد و همچنان ابزارهای که برای اداره خطرات استفاده میشود، را داشته باشد.

8.3 برای حصول اطمینان از اینکه کمیته مدیریت دارایی ها و بدهی میتواند خطر سیالیت را که از تولیدات جدید و فعالیت های آینده تجارتي بمیان میاید، کنترول کند، اعضای کمیته باید بصورت منظم با مدیرهای خطر و پلانگزاری استراتیژیک در ارتباط باشد.

9 روند اداره خطر سیالیت

9.1 افزون بر ساختار سازمانی که قبلاً مورد بحث قرار گرفت، اداره موثر خطر سیالیت شامل سیستم های تشخیص، اندازه گیری، نظارت و کنترل مواجه شدن به سیالیت میباشد. اداره باید بتواند که بصورت دقیق منبع اولی خطر سیالیت بانک را به وقت آن شناسایی و از نظر کمیت اندازه نماید. برای اینکه بصورت دقیق منبع را شناسایی نمود، اداره باید خطرات جاری و آینده و همچنان مواجه شدن به خطرات را نیز شناسایی نماید. اداره باید همیشه برای منابع جدید سیالیت در سطح معاملات و موقف کلی آماده باشد.

9.2 عناصر کلیدی برای روند موثر اداره خطرات شامل سیستم های موثر مدیریت معلوماتی برای اندازه گیری، نظارت و کنترل خطرات سیالیت فعلی و آینده و گزارش دادن آن به اداره ارشد میباشد.

10 سیستم مدیریت معلوماتی

10.1 یک سیستم موثر مدیریت معلوماتی برای تصامیم سالم مدیریت سیالیت لازمی میباشد. برای مدیریت سیالیت و کنترل خطر معلومات باید روزانه و در حالات فشار آماده باشد. اطلاعات باید بصورت دقیق جمع آوری گردد، جامع باشد و همچنان دقیق، کوتاه و متمرکز باشد و به وقت و زمان قابل دسترس باشد. معمولاً، گزارشات که بانک بصورت منظم تولید میکند، بانک را توانایی میبخشد که از سیالیت در جریان بحران نظارت کند، مدیران بصورت ساده گزارشات را بیشتر تولید نمایند. مدیران باید نظارت بحران را در جریان انکشاف سیستم مدیریت معلوماتی در نظر داشته باشد. معمولاً در جریان تجارت ارتباط بین دقت خطر سیالیت و وقت آن وجود دارد. خطرات سیالیت میتواند که بسیار سریع بمیان آید، و مدیریت سیالیت موثر نیاز به گزارش دهی داخلی روزانه دارد. از آنجاییکه سیالیت بانک اساساً مقدار زیاد و بزرگ جریان نقد را متاثر میسازد، از این جهت جزئیات در مورد هر معامله مالی ممکن در بهبود تحلیل کمک نکند.

10.2 مدیریت باید سیستم های را طرح نمایند که معلومات کافی را جمع آوری کرده بتواند. محتویات و نوعیت گزارشات مربوط به مدیریت فعالیت های، خطرات و دیگر شاخص های سیالیت میباشد. مگر، بعضی معلومات را میتوان بصورت موثر از طریق گزارشها موثر ارایه نمود مانند تحلیل جریان وجوه، و فشرده پلان احتیاطی وجوه. این گزارشها باید در رعایت به نیازمندی های بانک تهیه گردد. گزارشهای معمول دیگر ممکن شامل لست تهیه کننده گان وجوه بزرگ باشد، گزارش جریان وجوه یا کاستی وجوه، جدول تکمیل شدن وجوه، و گزارش نظارت حدود و استثنای میباشد. مدیریت روزانه ممکن نیاز به معلومات با جزئیات بیشتر داشته باشد، که نظر به نوعیت مغلق بودن بانک و خطرات آن که در پیش میگیرد، باشد. مدیریت باید بصورت منظم در نظر داشته باشد که چگونه موضوعات مغلق را برای مدیریت ارشد و یا هیئت بگونه فشرده و یا تفصیلی ارایه نماید. افزون بر مدیریت معلومات فعالیت های روزانه، برای دانستن معلومات در مورد خطر اصلی سیالیت بانک، معلومات ذیل مهم و لازمی میباشد.

10.2.1 کیفیت دارایی ها و گرایشهای آن

10.2.2 پیش بینی درآمد

10.2.3 موقف کلی بانک در بازار و شرایط بازار

10.2.4 ساختار کلی بیلانس شیت از نظر نوعیت و ترکیب

10.2.5 نوع سپرده های جدید که بدست میاید، و همچنان منابع، تکامل و قیمت آن

10.3 نظر به سیستم معلوماتی، واحدهای متعدد که به فعالیت های خزانه ارتباط دارد، داد و ستد، فعالیت های خزانه و اداره مدیریت خطرات با هم مدغم گردند. افزون بر آن، اداره باید جریان مناسب و به موقع را بین دفتر مرکزی، وسطی و ساحوی بگونه متحد اطمینانی

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

سازد، مگر خطوط گزارش دهی باید جداگانه باشد، تا استقلالیت کاری نیز اطمینانی گردد.

11 تدابیر و نظارت خطرات سیالیت

برای مدیریت کافی خطر سیالیت یک سیستم موثر اندازه گیری و نظارت ضروری است. بنابراین بانکها باید سیستم های را ایجاد نمایند که با استفاده از آن خطرات سیالیت را از قبل متوجه گردند، تا بطور سریع اقدامات اصلاحی مناسب را زبردست گرفته و از خسارات جدی جلوگیری نمایند. قابل یادآوری است که خطر سیالیت بانکها نظر به پیچیدگی و اندازه فعالیت های تجاری شان متفاوت میباشد و ایجاب میکند که تدابیر تخنیکی برای خطر سیالیت مطابق به وضعیت آنها در نظر گرفته شود. بگونه مثال، بانکهای دارای شبکه های بزرگ ممکن به سپرده های ثابت و کم هزینه دسترسی داشته باشد، درحالیکه، بانکهای کوچک تا حدی بیشتر به سپرده های بانکهای بزرگ متکی میباشند. لیکن، در سیالیت وسیع ضرورت میکانیزم سنجش و کنترل مشخصات بانک کاهش نمیدهد. یک سیستم موثر سنجش و کنترل خطرات سیالیت نه تنها مدیریت سیالیت را در جریان بحران کمک میکند، بلکه با استفاده موثر از وجوه موجود بازده مطلوب وجوه را افزایش میدهد. بعضی از تخنیک ها و تدابیر معمول سیالیت که باید توسط بانک تصویب گردد مورد بحث قرار گرفته است که محدود به اینها نمیگردد.

12 عوامل هشدار دهنده خطرات سیالیت

12.1 مشکل سیالیت در شروع ممکن در مرحله ابتدایی در سیستم کنترل مالی بانک آشکار گردیده که با نتایج درآمد و سرمایه بالقوه در درازمدت همراه است. ذیلاً بعضی شاخص های هوش دار دهنده آغازین که الزاماً همیشه سبب مشکلات سیالیت در یک بانک نمیگردد، آرایه گردیده است، اما این ها بصورت بالقوه سبب بوجود آمدن چنین مشکلات شده میتوانند. بنابراین مدیریت باید بصورت دقیق این شاخص ها را در نظر داشته و بررسی/تحلیل بیشتر را در صورت لزوم انجام دهند. مثال های شاخص های داخلی قرار ذیل اند:

12.1.1 روند منفی یا خطرات زیاد قابل ملاحظه در هر محصول یا بخش.

12.1.2 تمرکز در دارایی ها و یا بدهی ها.

12.1.3 خراب شدن کیفیت کریدت یا Credit Portfolio

12.1.4 کاهش در اجرات درآمد و یا پیش بینی ها.

12.1.5 رشد سریع دارایی های وجوه توسط سپرده های بزرگ غیر ثابت.

12.1.6 اشکار شدن مقدار بزرگ خارج از بیلانس شیت.

12.1.7 کاهش ارزیابی شخص ثالث در مورد بانک.

13 پلانهای وجوه برای حالات غیر مترقبه یا Contingen Funding Plans

برای طرح یک چارچوب جامع اداره خطرات سیالیت بانکها باید پلانهای بیرون شدن از سناریو های تحت فشار داشته باشند. این پلانها معمولاً بنام پلانهای وجوه برای حالات غیر مترقبه یاد میگردد، که مجموعه از پالیسی ها و طرزالعمل های میباشد که برای بانک ها بحیث یک سند رهنمود استفاده شده تا نیازمندی وجوه خویش را در عرصه وقت و به هزینه مناسب برآورده سازند. پلانهای وجوه برای حالات غیر مترقبه عبارت از پیشبینی جریان پول نقد و منابع وجوه یک بانک به اساس سناریوهای بازار، بشمول رشد سریع دارایی ها و از بین رفتن سریع مسؤلیت ها، میباشد. برای موثریت پلانهای وجوه برای حالات غیر مترقبه باید بهترین تخمین مدیریت را در مورد تغییرات بیلانس شیت که از سبب سیالیت و یا حادثه کریدت بمیان میاید، ارایه نماید. پلانها وجوه برای حالات غیر مترقبه میتواند که چارچوب موثر برای اداره خطر سیالیت برای کوتاه مدت و درازمدت ارایه نماید. این پلانها برای حصول اطمینان از اینکه بانک بصورت دقیق و موثر تغییرات سیالیت معمول و غیر معمول را مدیریت میتوانند نیز کمک میکند.

14 پیش بینی های جریان نقدی یا Cash Flow Projections

14.1 بانک ها ممکن در سطح ابتدایی تدابیر جریان نقدی را برای تعیین وضعیت پول نقد استفاده نمایند. جریان نقدی بانک تخمینات خروجی و دخولی و همچنان مازاد و کسر آن در زمانهای متفاوت پیشبینی مینماید. پلانهای وجوه برای حالات غیر مترقبه که قبلاً روی آن بحث شد، یکی از مثالهای پیش بینی های جریان نقده میباشد. این حالت نباید با قیمت گذاری مجدد که خطرات نرخ بهره و تفاوت گزارش تکراری که ضرورت وجوه ناشی از تفاوت منابع در مقطع زمانی مختلف مد نظر گرفته میشود نباید به اشتباه گرفته شود. طریقه انقضاً پرداخت ها یک وسیله خوبی است برای مقایسه نمودن دخول و خروج نقدینگی (هم به اساس سنجش روزمره و یا هر زمان مشخص شده). تعداد چوکات های زمانی در این مسیر تکتانه دارای اهمیت ویژه میباشد و تا حدی مربوط به نوعیت بدهی یا منبع وجوه بانکی میباشد. بانکهای که متکی به وجوه کوتاه مدت اند، اساساً تمرکز خویش را بالای مدیریت سیالیت کوتاه مدت مبذول میدارند. در حالیکه سایر بانکها بصورت فعالانه وجوه خالص را برای مدت طولانی اداره مینمایند. بانک ها برای مدت زمان کوتاه جریان وجوه خویش رامیتوانند به ساده گی تخمین نمایند، و از اهمیت زیاد برخوردار است زیرا با در نظر داشت این میتوانند اقدامات عاجله خویش را که باید عملی کننده، مشخص نمایند. افزون بر آن، چنین تحلیل در زمان مدت های کوتاه، به بانک فرصت خواهد داد تا خلا ها را قبل از بوجود آمدن آن حل و اداره نماید. در نتیجه بانکها باید چوکات زمانی کوتاه مدت را جهت اندازه نمودن قرار گرفتن در معرض خطر و متعاقباً چوکات زمانی دراز مدت را استفاده نمایند. پیشنهاد میگردد که بانکها GAP یا خلا های روزانه را برای یک یا دو هفته آینده حساب نمایند، و خلا های ماهانه را برای شش ماه یا یک سال یا بصورت ربعوار حساب نمایند. در زمان تخمین جریان پول نقد، باید به جوانب ذیل توجه صورت گیرد:

14.1.1.1 ایجابات وجوه که از تعهدات بیرون از بیلانس شیت بمیان میاید، باید حساب شود.

14.1.2 بیشتر جریانات پول نقد که وابسته به محصولات مختلف اند، متاثر از میزان سود یا روش مشتری میباشد. بانکها باید جوانب روشی نظر به تکامل قراردادی آن در نظر گیرند. در این مورد تجارب گذشته میتواند که رهنمود خوب برای ایجاد فرضیه ها باشد.

14.1.3 بعضی از جریانات پول میتواند که موسمی و یا دوره ای باشد.

14.1.4 مدیریت باید افزایش و کاهش سیالیت را نیز در نظر بگیرند، که بصورت معمول در مراحل مختلف دوران اقتصادی بمیان میاید.

14.1.5 اینکه بانک باید سیالیت کافی برای پاسخ دهی نیازمندی های تغییرات قرض و سپرده ها داشته باشد، بگونه تدابیر پیشگیرانه حفاظتی، بانکها باید یک حاشیه اضافتر از سیالیت را نیز نگهداری نمایند. برای حصول اطمینان از اینکه این سطح سیالیت نگهداری شده است، مدیریت باید نیازهای سیالیت را در شرایط مختلف تخمین نماید.

15 نسبت و حدود سیالیت

15.1 بانکها ممکن نسبت های متنوع را برای تعیین مقدار سیالیت استفاده نمایند. این نسبت ها را میتوان در ایجاد محدودیت ها برای مدیریت سیالیت مورد استفاده قرار داد. اما این نسبت ها بی معنی خواهد بود، اما اینکه از آنها بصورت منظم و با در نظر داشت عامل کیفی تحلیل و استفاده گردد. نسبت ها باید همیشه یکجا با معلومات کیفی در مورد ظرفیت قرض گیرنده استفاده شود، مانند احتمال افزایش تقاضا اخراج قبل از وقت، کاهش در مسیر اعتبار، کاهش اندازه معاملات یا کاهش شرایط وجوه موجود در بانک. از اینکه هر نوع تصامیم مدیریت دارایی مسؤلیت به اساس نسبت های مالی صورت میگیرد، مدیران دارایی مسؤلین بانکها باید بدانند که چگونه نسبت بدست میاید، سلسله معلومات

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

بدیل که میتواند در صورت و یا مخرج آن قرار گرفته بتواند، و اندازه نتایج که از این نسبت ها بدست آمده میتواند. از اینکه اجزا نسبت ها که توسط بانک حساب میشود، بعضی اوقات مطابقت با یکدیگر نمی داشته باشند، مقایسه به اساس نسبت یک بانک یا مقایسه دوره ای یک بانک میتواند که معلومات خاد عانع (گمراه کننده) ارایه نماید.

15.1.1 نسبت و حدود جریان پول نقد: یکی از منابع جدی

خطر سیالیت بانک عدم پیش برد مسؤلیت تکافو میباشد. نسبت و حدود جریان پول نقد تلاش میورزد تا حجم مسؤلیت های تکافو را در زمان مشخص اندازه و کنترول نماید.

15.1.2 نسبت و حدود تمرکز یا غلظت بدهی: نسبت و حدود

غلظت بدهی به بانک کمک مینماید تا از متکی بودن بیشتر به چندین تهیه کننده گان منابع متکی جلوگیری کند. حدود معمولاً توسط فیصدی دارای های نقدی و یا بگونه مقدار مطلق ارایه میشود. بیشتر اوقات بصورت غیر مستقیم بگونه فیصدی سپرده ها، وجوه خرید شده و یا مجموع بدهی ها بیان میگردد.

15.1.3 سایر نسبت های بیلانس شیت: بانکهای مالی برای

کنترول حدود مالی موجوده و بالقوه از نسبت های معمولی استفاده مینمایند که مثالهای عمده آن عبارت اند از: نسبت مجموعی قروض بر مجموع سپرده ها، نسبت مجموع قروض بر مجموع سرمایه، نسبت وجوه قروض گرفته شده بر مجموع دارایی ها وغیره .

15.2 افزون به نیازهای حدود قانونی دارای های نقدی و

نیازهای پول نقد ذخیره شده، هیئت و مدیریت ارشد باید حدود را در مورد نوعیت و مقدار خطر سیالیت که آنها بدوش میگیرند، نیز ایجاد نماید. حدود باید بصورت متداوم بازرسی گردیده و در صورت تغیر حالات و یا تغیر در تحمل خطرات تعدیلات مناسب را ایجاد نمایند. زمانیکه در معرض خطر محدودیت ها مواجه مگردند، مدیریت ارشد باید نوعیت استراتیژی و فعالیت های بانک، اجرائت گذشته، سطح درآمد، سرمایه موجود

مقررہ ادارہ خطرات سیالیت (نقدینگی) بانکداری اسلامی

که ضایعات بالقوه را جبران نماید، و تحمل هئیت از خطر، را در نظر بگیرند. با استفاده از پیچیدگی بیلانس شیت میتوان تعیین کرد که تا چه حد و به کدام اندازه محدودیت را بانک ها در فعالیت های روزانه و دراز مدت خویش ایجاد می نماید. در حالیکه محدودیت سبب مانع شدن بحران سیالیت نمیگردد، استثناات محدودیت میتواند علایم ابتدایی خطر جدی یا مدیریت ناکافی خطر سیالیت باشد.

16 کنترل داخلی

برای اینکه پالیسی ها و طرزالعمل بصورت موثر تطبیق گردد، بانکها باید روندهای بازرسی را ایجاد کنند تا به اساس آن از رعایت طرزالعمل های محدودیت های مختلف که توسط مدیریت ارشد توصیه شده است، اطمینان حاصل نمایند. افراد مستقل ازساحات وجوه باید چنین بازرسی را بصورت منظم انجام دهد. به هر اندازه که بانک بزرگ باشد، به همان اندازه باید بازرسی جدی و دقیق باشد. بازرسی کننده باید سطح خطر سیالیت و تطابق مدیریت را با حدود و طرزالعمل های عملیاتی تطبیق نماید. هر نوع استثناات از این حالات باید بصورت آنی به مدیریت ارشد/ هئیت گزارش داده شده تا اقدامات لازمی صورت گیرد.

17 نظارت و گزارش دهی در مورد مواجه شدن به خطرات

مقامات عالی، بورد ویا کمیتهٔ مربوط بانک، باید در مورد سطح و روند خطر سیالیت بانک حد اقل بصورت ربعوار بدست گزارشات را دریافت نمایند. یک روند تدریجی در نظارت سیالیت افزایش گزارش دهی میباشد، که سیالیت را از یک سلسله گزارشات اساسی سیالیت در دوران ثبات وجوه بدست میارد مگر تعدد و جزئیات که شامل گزارش تولید شده میباشد، نشان دهنده فشار سیالیت در آن زمان میباشد. از این گزارشات، مدیریت ارشد و بورد باید بدانند که تا چه حد بانک خطر سیالیت را در نظر گرفته، آیا مدیریت با حدود خطر عمل مینماید، و آیا استراتیژی های مدیریت مطابق به تحمل که هیئت آنرا بیان داشته است، مطابقت دارد. پیچیدگی و جزئیات گزارش باید مطابق با وضعیت بانک باشد.

18 متولی سند رهنمود در مورد اداره خطر سیالیت

18.1 این رهنمود تحت حفاظت بخش بانکداری اسلامی د افغانستان بانک قرار میگیرد. بخش بانکداری اسلامی د افغانستان بانک میتواند تغییرات لازمه را بعد از مشوره بورد نظارت شرعی، مرور توسط هیئت عامل و تائید شورای عالی د افغانستان بانک، وارد سازد. یک کاپی از نسخه تعدیل شده این رهنمود باید به تمام جوانب ذی دخل و اعضای بورد نظارتی جهت آگاهی و تطبیق توزیع گردد.

18.2 بانکها میتوانند بمنظور ترتیب رهنمود های خویشتن مطابق احکام این مقررہ تغییرات لازم را بوجود آورند. تعدیلات متذکره باید توسط کمیته اداره خطرات خطرات بانک در سطح بورد مورد تائید و تصدیق قرار گیرد. شعبه خطرات بانک مسؤلیت حفظ و نگهداری رهنمود مدیریت خطرات را به عهده خواهد داشت.

19 تاریخ انفاذ

این مقررہ تاریخ----- نافذ گردید.